

Finnerödja Marknad på 1940- talet

Av: Bernt Gunnarsson – oktober 2010

Marknadsdag vid Paradistorg – ännu tidigare än 1940- talet (foto från Leif Vörde).

I århundraden har Finnerödja marknad varit en viktig händelse. Boskap har bytt ägare i ottan. Handslag och köpeskål har utväxlats.

På 1940- talet var djurmarknaden i stort sett slut men andra begivenheter hade tillkommit. Knallar från när och fjärran försåg ortsborna med varjehanda prylar som verktyg, korgar och textilier, med mera och så en mängd onyttigt krimskrams. Marknadsstånden stod tätt slutna, i långa led. Knallarna lockade naturligtvis barn till sina stånd. Det fanns ballonger, vindsnurror, lyckobrev och leksaker av olika slag.

Alla skolor i socknen hade av tradition så kallat marknads- lov. Vi var alltså lediga från skolan denna viktiga dag. Möjligen kunde några, för att tacka sina lärare, köpa en enkel marknadsgåva.

När jag var cirka tio år gammal tog jag mig tidigt på morgonen med cykel till Finnerödja torg på marknadsdagen. Förhoppningarna var givetvis stora. Det skulle bli många prylar att beskåda och det gällde att noga tänka över köpen, för att den lilla kassan skulle räcka så länge som möjligt.

Väl framkommen denna septembermorgon var upppackningen i full gång och hur det var kom jag i kontakt med en krimskrams- handlare som i sitt utbud hade en fiskdamm i anslutning till sitt affärsstånd. Knallens ena hand var skadad och handen var lite fumlig och när han såg mitt intresse, bad han om hjälp med upppackningen och framför allt att agna fiskdammens alla krokar med prylar. Det var ju spännande, så jag tackade ja direkt. När vi var nästan färdiga provfiskade jag, men fick då en allvarlig tillrättavisning. Så fick man inte göra. Det betydde otur och kunde förstöra hela hans dag. Men, sa han, kom gärna igen när marknaden öppnat, så får du gärna göra ett par fiskeförsök gratis. Eftersom jag visste vad fångsten kunde bli var jag dock inte så intresserad. Men jag fick känna på knalle- livet bakom affärsstånden någon timme.

Vad hände mer denna marknadsdag? Polisman A. hade dagen till ära sin finaste uniform på sig och allt var nypressat och nystruket. Till sin hjälp den här dagen hade han även polisman S. från Hova. Han var överkonstapel och det var den högsta polistrang jag vid denna tid kände till. Överkonstapel S. hade spetsbyxor och blankpolerade läderstövlar. När dessa betydelsefulla, lagens väktare, promenerade fram och tillbaka mellan marknadsstånden drog sig folk diskret åt sidan, med respekt och beundran. I sina bälten hade båda batonger men även polispistolerna fanns med. Batongerna kom nog till användning senare på kvällen, men vilken nytta gjorde pistolerna? Inte vet jag. Polisman A: s hustru K. njöt av att se denna polisparad och hon tittade beundrande på sin polisman. Säkert tänkte hon: Har ni sett min man, så stilig och så grann!

Andra sevärdheter denna dag: I syndens tält poserade nakna damen. En medelålders kvinna, med lite slappa behag, visade det mesta av sin måttligt attraktiva kropp. Men på Finnerödja marknad gick det hem. Det var fullt tält från första föreställningen till den sista. Ungkarlarna smög försiktigt fram till biljettkassan och in bak tältduken. Väl där inne satt ju alla i samma båt och ingen behövde skämmas mer än den andre. En som ogenerat såg alla dagens poseringar var J. i B. som varje föreställning satt på främsta bänkraden. När den första föreställningen var slut gick J. direkt till kassan för att köpa ny biljett och så fortgick det hela dagen. Om han som stamkund fick rabatt, vet jag inte, men efteråt sa han att denna marknadsdag var den bästa någonsin.

T v: Synden, troligen något snyggare än den i berättelsen.
T h: Det kristliga - Målle L. (affisch, filmen om Målle L.)

Synden hade sin plats och det kristliga sin. Målle Lindberg, från Mållilla i Småland, skulle några år senare ha sitt frälsar- tält på ungefär samma ställe, där strax intill torget. Kändisar ville folk i allmänhet se och höra och Finnerödja- borna var inget undantag. Målle sa sig vara Pingstvän, men ingen kunde vara säker. Var han en ulv i fårkläder eller var han en rättrogen kristen? Kanhända att vår Herre vet. Jag är inte helt säker.

”Dödsryttaren”, även han från södra Småland, hade monterat upp sin trätunna strax intill torget och där kördes det runt på de lodräta väggarna. Många ville se, men alla vågade inte. Folk stod tätt packade på en plattform högst upp och man kunde se den våghalsige köra runt på tunnans vägg. Det var öronbedövande motorsmattor och lukten av eter och bensen höjde därtill dramatiken. Skulle han överleva även denna marknadsdag? Speakern gjorde före varje framträdande klart vilka risker denne modige man tog.

Dödsryttaren reste runt i Sverige årtionde efter årtionde. Hur kunde han överleva? Hade han tur eller var det inte så farligt?

En annan "dödsryttare" i en annan tunna.

Så fanns det då attraktioner och utbud av varjehanda varor, nyttiga och onyttiga, för alla smakriktningar denna marknadsdag. Fick polisman A. användning för sin batong och fick han dra sin pistol vid något tillfälle? Vet ej!

Marknaden i mitten av 1940- talet avslutades i Finnerödja Folkets park, där det var dans och där det fanns skjutbana, tombolalotteri, med mera. Och så var det naturligtvis sedvanligt slagsmål. Efter ett stort antal styrketårar måste ju krafterna prövas.

Jo, jag köpte en brevkniv av trä, med dala- målning och den hade Gustaf Nilsson på sin kateder under hela min skoltid och säkert många år därefter. Utan denna brevkniv hade kanske Gustafs brev fortfarande varit oöppnade.

T v: Författaren och hans cykel. T h: Gustaf Nilsson i katedern – men var är brevkniven?

En annan brevkniv, mera lik Målle.